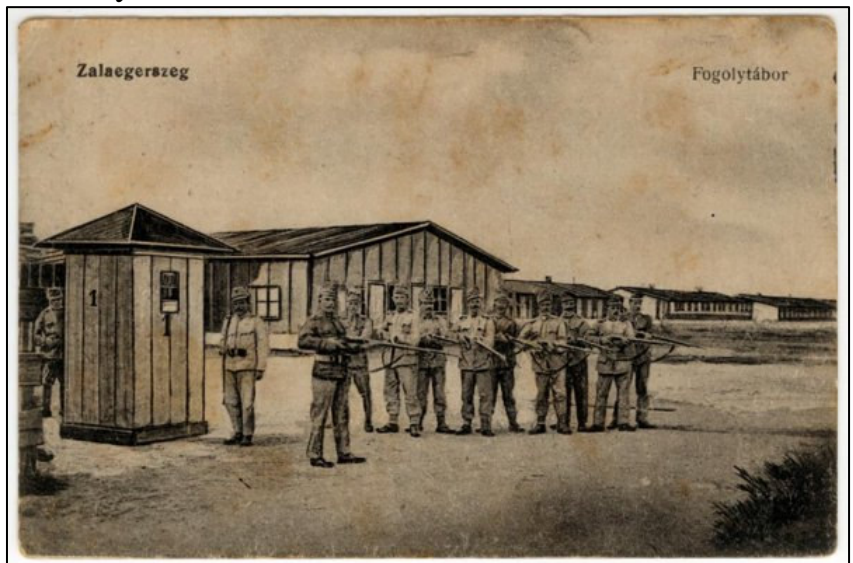

A zalaegerszegi hadifogolytábor szükségpénzei

A Göcseji Múzeum numizmatikai gyűjteménye a Nemzeti Kulturális Alap Múzeumi Szakmai Kollégiuma támogatásának köszönhetően a zalaegerszegi hadifogolytábor szükségpénzeivel gyarapodott 2008-ban.

Zalaegerszeg város 20. századi történetének szomorú, de érdekes fejezete a hadifogolytábor története. Az első világháború második évében a Zalaegerszeg melletti Pózva község határában kezdték meg építését. A hadügyminisztérium és a város vezetőinek egyeztetését követően áprilisban döntöttek el, hogy felépül az akkori tervek szerint húszezer főt befogadó tábor. A fogolytábor építését a helyi Grósz és Fuchs építőipari cég vállalta el. A Veszprém megyei Csóton ugyanekkor hoztak létre tábort, ahova személyesen is elutazott a vállalkozók képviselője, Morandini Tamás építész, hogy tanulmányozza az ott folyó munkát, s hasznosítsa a tapasztalatokat.

A Zalaegerszegtől Egervár irányában két kilométerre, északi irányban, erdők között emelkedő erdei fennsíkon, a honvédhuszárok egykori nagy gyakorlóterén gyorsan felépült a barakk tábor, melyet csatornával is elláttak. Októberre 40 épület készült el, már 3500 orosz fogoly volt a táborban. A hírek szerint több ember számára akarták alkalmassá tenni, bővíteni a tábort, 30-50 ezer fő is szóba került. A táborban először nagyon sok orosz hadifogoly volt, de a későbbiekben olasz katonák tömegei kerültek ide. Az ő emléküket őrzi az egykori tábor melletti hadifogoly temető.

E tábor anyagi hasznát jelentett a városnak, az építőknek, az élelmiszerszállítóknak egyaránt. A táborban, akárcsak a többiben, szükségpénzeket adtak ki, melyekből eddig mindössze néhány címmel rendelkezünk. Ezt egészíti ki most a megvásárolt kollekció.

A papírpénzek különféle színű – kék, lila, narancs, zöld, kék, fekete, szürke – alnyomattal, fekete, a cirill betű esetén színes felülnyomással, egyik felén magyar, a másikon német nyelven készültek. Csupán a címlet és pénznem szerepel a német nyelvű felirat mellett oroszul is. Különféle méretben (10×6 - 15×8,9 cm) készültek. Mindegyiken felső részen szerepel ovális keretbe foglalva a következő felirat: „CSAKIS A FOGOLYTÁBORBAN ÉRVÉNYES.” Mellette kétoldalt vízszintes, csíkozott nyomással ellátott rubrika a sorozat (SERIE) és a szám (N°) helyeként, melyeket kizárólag a német nyelvű oldalra nyomtattak.

Alatta a „A CS. és K. HADIFOGOLY-TÁBOR”, illetve „K.u.K. KRIEGSGEFANGENEN LAGER” / „ZALAEGERSZEG-TÁBOR.” feliratok. Ezt követi a címlet betűkkel kiírva, majd a következő szöveg: „EZ ÖSSZEG RÉSZÉT KÉPEZI A HADIFOGLYOK RÉSZÉRŐL A TÁBORPARANCSNOKSÁGNÁL LETÉTBE HELYZETT VAGYONNAK.”, illetve: „DIESER BETRAG IST EIN ANTEIL DES BEIM LAGERKOMMANDO ERLIEGENDEN / GUTHABENS DER KRIEGSGEFANGENEN. ZALAEGERSZEG, 1916. AUGUSTUS 15.”

A szöveg alatt a letétkezelő tiszt, a táborparancsnok, és a számvivő őrmester nyomtatott aláírásai. Alul középen az Osztrák-Magyar Monarchia 1915-től használt címere látható a következő latin felirattal: INDIVISIBILITER / AC / INSEPALABILITER, azaz oszthatatlanul és elválaszthatatlanul.

Az Eiser számvivő által ellenjegyzett sorozatot 2008.1.9-2008.1.16 számmal leltároztuk be, értékük 10,20,50 fillér, valamint 1,2,5,10,20 korona. A 10 és 20

koronás pénzjegyeket a hadifogolytábor parancsnokságának bélyegzőjével is ellátták. Ez „KRIEGSGEFANGENE LAGERKOMMANDO ZALAEGERSZEG-TÁBOR” körirattal, középen a közös címerrel készült.

E pénzeket nemcsak fizetőeszközként használták a foglyok, hanem gyűjtők számára is készítették, melyeket a Hadsegélyző Hivatal értékesített. A

Hadsegélyző Hivatal 1918-ban Budapesten kiadta a Hadifogoly tábor-pénzek katalógusát. A jótékony céllal, a hadiárvák és özvegyek támogatására készült pénzekre a visszaélések elkerülésére az MS (Museum Serie), illetve az S, GY jeleket nyomtatták. Az eddigi, a múzeum birtokában lévő

példányokat használták, meglehetősen rossz állapotúak, míg ezen darabok közül több a gyűjtői szériából származik.

1919. novemberében a zalaegerszegi hadifogolytábort internálótáborrá alakították, csak 1924. december 24-én oszlatták fel. 1925. augusztusában helyén tüdőszanatórium kezdte meg működését

Irodalom:

Magyarország az I. világháborúban. Lexikon A-Zs. Főszerk.: Sziij Jolán. Szerk.: Ravasz István. Budapest 2000.

Ambrus Béla: Magyarország papírszükségpénzei 1914-től 1919. VIII.1-ig. I. kötet. Budapest, 1986.

Megyeri Anna történész muzeológus